

18 januari 2026: Tweede zondag door het jaar

**INTERNATIONALE GEBEDSWEEK VOOR DE EENHEID ONDER DE CHRISTENEN
(18-25 JANUARI)**

Js 49:3, 5-6: Ik stel U tot licht der volken, opdat Mijn heil reike tot het einde der aarde

Geachte Medegelovigen,

In de loop van het voorbije kalenderjaar hebben we enkele belangrijke gebeurtenissen herdacht. In de eerste plaats was er de 1700ste verjaardag van het Concilie van Nic(a)ea (*Nikaia*). Deze eerste oecumenische kerkvergadering greep plaats op instigatie van keizer Konstantijn en duurde van 20 mei tot 19 juli 325. Naast de behandeling van een reeks hete hangijzers, werd vooral aandacht besteed aan de precieze verhouding tussen God de Vader en de God-Mens Jezus Christus, een kwestie waarover toen hevig werd gedebatteerd. Men zocht een antwoord op de vraag: “Als we zeggen dat Jezus Gods Zoon is, onderscheiden van de Vader, kan Hij dan ook volwaardig God zijn?” Ik heb er enige tijd geleden een hele homilie aan gewijd. Voor de grote meerderheid van de christenen, van welke strekking ook, vormen de uitspraken van Nicea een gemeenschappelijk platform waarop ze elkaar kunnen terugvinden. Wanneer ik daar nu even op terugkom, is dat omdat 18 januari, vandaag dus, de eerste dag is van de jaarlijkse ‘Internationale Bidweek voor de Eenheid onder de Christenen.’ Wie van die hereniging ernstig werk wil maken, kan niet anders dan teruggrijpen naar de Niceense Geloofsbelijdenis.

Het initiatief voor een Internationale Bidweek dateert van 1908 en kwam van Father Paul Wattson (1863-1940), een priester van de Episcopaaalse (d.i.

Anglicaanse) Kerk in Amerika. Het schandaal van de christelijke verdeeldheid hield hem dermate bezig, dat hij al het jaar daarop, in 1909, de overstap maakte naar de Katholieke Kerk. Daar werd hij opnieuw tot priester gewijd.

Jammer genoeg wil Rome – en dat was al zo onder paus Leo XIII (1878-1903) – de anglicaanse wijdingen niet erkennen. Dat betekent dat na een gebeurlijke overstap, een anglicaans geestelijke opnieuw moet worden gewijd, wil hij verder als (katholiek) priester of bisschop door het leven gaan, een weinig uitnodigende houding, als U het mij vraagt. Bij orthodoxen, oriëntalen en oudkatholieken ligt dat anders. Hun wijdingen worden bij ons wél geldig geacht.

Naar aanleiding van de Bidweek vraag ik vandaag Uw bijzondere aandacht voor de zogenaamde ‘Anglican Communion,’ een wereldwijde confederatie van veertig episcopale (= anglicaanse) kerken die samen ca. 100 miljoen christenen vertegenwoordigen onder de spirituele leiding van de Aartsbisschop van Canterbury. Dat heeft niet alleen te maken met de figuur van Vader Wattson: hij was heus niet de enige in zijn soort. In de voorbije anderhalve eeuw heeft de Anglicaanse Kerk ontzettend veel betekend voor de oecumenische beweging en de onderlinge toenadering tussen de christenen. Daarenboven heeft zij bisschoppen, theologen en historici voortgebracht van een kwaliteit waar wij alleen maar jaloers op kunnen zijn. Terwijl zij intern openstaat voor uiteenlopende opvattingen en belevingsvormen van het christelijk geloof, geeft zij naar buiten blijk van een even grote openheid, wat haar de eretitel van ‘brugkerk’ heeft opgeleverd, waarin zowel katholieken als protestanten zich thuis kunnen voelen.

Aanvankelijk, onder Hendrik VIII (1509-1547; *Act of Supremacy* 1534), had de Anglicaanse Kerk nog een sterk katholieke signatuur. Later, vooral onder Elizabeth I (1558-1603), werden een aantal protestantse elementen in de leer opgenomen.

Belangrijk is dat zij haar stevige Bijbelse wortels altijd heeft weten te combineren met zin voor stijl en schoonheid. Wanneer ik een anglicaanse

eredienst bijwoon, of dat nu in Londen, Canterbury of in het verdere buitenland is, telkens kom ik buiten, spiritueel en intellectueel verrijkt.

Verleden jaar was het 100 jaar geleden – weer een belangrijke verjaardag – dat de “Gesprekken van Mechelen” (1921-1925) tussen Anglicanen en katholieken werden afgerond. Die gesprekken, ongetwijfeld geïnspireerd op het werk van Father Wattson, hadden een privé karakter, zonder *officieel* mandaat van de respectieve kerken, maar hun effect op termijn kan onmogelijk worden overschat. Initiatiefnemer aan Engelse zijde was de edelman Charles Lindley Wood, beter bekend als Lord Halifax (1839-1934). Bij ons was de grote promotor niemand minder dan Kardinaal Mercier (1851-1906-1926). Als aartsbisschop kon hij niet zelf deelnemen aan de gesprekken, maar hij stond er wel volledig achter, ook al was men in Rome niet bijzonder enthousiast. Bepaalde ongelukkige uitspraken omtrent de Vlaamse kwestie ten spijt, was Mercier een man van uitzonderlijk kaliber en met visie. We kunnen hem én Lord Halifax niet genoeg dankbaar zijn.

Maar Wattson en Halifax hadden al merkwaardige voorgangers in de 19de eeuw. Ik denk aan uitzonderlijke figuren als John Henry Newman (1801-1890) en Henry Edward Manning (1808-1892). Als jonge anglicanen, alhoewel onderling totaal verschillend van karakter, waren zij actief in de Oxford-Beweging, die tot doel had de Anglicanen dichter bij hun katholieke wortels te brengen. Beiden maakten ze op middelbare leeftijd de overstap naar de Katholieke Kerk en werden later zelfs kardinaal. De sociaal ingestelde Manning, al jong weduwnaar, werd, als aartsbisschop van Westminster, het hoofd van de katholieken in Engeland en Wales, terwijl zijn geleerde tegenpool Newman, eerst anglicaans, later katholiek priester, eerder in de academische wereld thuishoorde. Fervent katholiek geworden, zou hij zich, merkwaardig genoeg, verzetten tegen het dogma van de pauselijke onfeilbaarheid (1870). In 2019 werd Newman door paus Franciscus heiligverklaard en nog geen drie maanden geleden, op 1

november 2025, riep de huidige paus hem uit, als 38ste in de rij, tot Kerkleraar: nog een reden om het voorbije jaar 2025 in herinnering te brengen. Het hartverwarmende daarbij is, dat deze zogezegd ‘afvallige’ anglicaan zowel bij katholieken als anglicanen tot de eer der altaren werd verheven. Als dat geen teken van oecumenisme is ...!

Enkele maanden geleden overleed de Hertogin van Kent, een vooraanstaand en volstrekt onbesproken lid van de Britse koninklijke familie. Haar christelijk geloof en engagement had zij altijd ernstig genomen. In 1994 was zij overgestapt naar de Katholieke Kerk. Haar uitvaart greep plaats, zonder enig probleem, in de katholieke Westminster Cathedral in Londen, in het bijzijn van het vorstelijk paar en heel de koninklijke familie, inclusief haar echtgenoot, die de overstap destijds niet had gemaakt en altijd een trouw anglicaan was gebleven. Haar beslissing had zij verantwoord met te zeggen dat zij als christen duidelijke ‘guidelines’ (richtlijnen) nodig had om haar geloof te kunnen beleven, richtlijnen die ze eerder in onze kerk vond dan bij de ietwat ‘lossere’ Anglicanen. Wat er ook van zij, Britse Anglicanen en Katholieken verschillen misschien nog het meest op het gebied van cultuur en mentaliteit: de enen voelen zich ‘Engelser’ dan de anderen; de Anglicanen zijn qua geloofsopvattingen dan weer inclusiever ingesteld dan de katholieken, iets wat ik persoonlijk ontzettend waardeer, maar anderen dan weer niet.

Uit dit alles kunnen wij misschien een paar conclusies trekken:

1. Laten wij in de oecumene nooit iets forceren: katholieken, anglicanen en, bij uitbreiding, tal van andere christenen staan veel dichterbij elkaar dan ze soms vermoeden. Ook in aparte maar zich wederzijds respecterende kerken kunnen zij, alleen al door samen te werken, een ‘licht zijn voor de wereld,’ zoals in de vandaag gelezen Jesajatekst staat. Een overstap mag enkel gebeuren uit dringende gewetensnood en kan nooit als ‘bekering’

worden bestempeld. Zich ‘bekeren’ doet men alleen tot Christus, niet tot een kerk. Dat neemt niet weg dat volledige hereniging het einddoel moet zijn.

2. In de praktijk zijn doorsnee-mensen nauwelijks bezig met theologische of kerkrechtelijke kwesties. Wat vooral telt, is de vraag of ze zich thuisvoelen en geborgen weten in de kerk van hun ouders, hun jeugd, van het leven zoals ze het altijd hebben gekend. Daar moet men terdege rekening mee houden en zich vooral niet ongerust maken.

Ook wanneer bepaalde anglicanen (uit Engeland) ervan overtuigd zijn dat de Katholieke (of een andere) Kerk dichterbij het oorspronkelijke christendom staat dan de hunne, toch zullen ze, als het erop aankomt, wellicht eerder geneigd zijn te kiezen voor deze laatste, omdat die naar hun aanvoelen beter borg staat voor wat zij ‘Englishness’ noemen. Dat hebben we geleerd uit het zeer beperkt succes van de nochtans veelbelovende anglo-katholieke persoonlijke ordinariaten die in 2011 door paus Benedictus XVI werden ingesteld en waarover ik misschien bij een andere gelegenheid iets meer kan zeggen.

3. Dat de oud-anglicaan Henry Newman tot gezaghebbende Kerkleraar werd uitgeroepen, herinnert ons eraan dat het christendom (en meer bepaald het katholicisme) niet uitsluitend op Jezus en Paulus berust, maar zich ook via moderne inspirerende figuren altijd verder weet aan te passen en te ontwikkelen.
4. Verleden jaar grepen belangrijke verschuivingen plaats in het bestuur van zowel de Katholieke als de Anglicaanse Kerk in Engeland. Bij de katholieken werd kardinaal Vincent Nichols op 19 december opgevolgd door Richard Moth als aartsbisschop van Westminster en hoofd van de Katholieke Kerk in Engeland en Wales.

Belangrijker was de wissel aan het hoofd van de (anglicaanse) Kerk van Engeland, waar Justin Welby de plaats ruimde voor Sarah Mullally. Voor de eerste maal in haar geschiedenis wordt die staatskerk thans geleid door een vrouwelijke aartsbisschop, tevens het symbolisch hoofd van de wereldwijde 'Anglican Communion'. Bij de katholieken is dat nog niet mogelijk. Mullally, oorspronkelijk actief in de pleegzorg, is 62, gehuwd en moeder van twee kinderen. We wensen haar geluk toe en hopen dat zij als voorbeeld mag dienen voor haar katholieke zusterkerk en bij uitbreiding voor ons allen.

Hans.hauben@kuleuven.be